

Цыганюк Н.Е., Саливончик Е.Н., Сидорук С.В.
Луцкий национальный технический университет

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ РЕГИОНАЛЬНОГО ЛОГИСТИЧЕСКОГО МАРКЕТИНГА НА ПРИМЕРЕ ШАЦКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКА

Аннотация

В статье приведено понятие регионального логистического маркетинга (РЛМ). Приведены основные его функции. Разработанные стратегические ориентиры РЛМ. Авторами продемонстрирована роль инструментов РЛМ в формировании преимуществ логистической рекреационной системы. Приведенные стратегические ориентиры РЛМ для каждого региона Украины, в зависимости от развития в них логистической рекреационной системы.

Ключевые слова: региональный логистический маркетинг, стратегические ориентиры, рекреационная система региона, логистическая рекреационная система регионов, модель развития.

Tsyhaniuk N.Ye., Salivonchik O.M., Sydoruk S.V.
Lutsk National Technical University

STRATEGIC GUIDELINES OF REGIONAL LOGISTICS MARKETING BASED ON THE EXAMPLE OF SHATSKY NATIONAL NATURAL PARK

Summary

In the article, the concept of regional logistics marketing (RLM) is provided. Its basic functions are specified. Strategic orientations of RLM are developed. The authors demonstrates the role of RLM instruments in shaping the recreational benefits of the logistics recreational system. Strategic RLM guidelines for each region of Ukraine, according to the development of recreational logistics system, are provided.

Keywords: regional logistics marketing, strategic orientations, recreational system of the region, logistics recreational system of regions, development model.

УДК 330.341.82

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗДІЙСНЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСОВИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ

Яценко І.М.

Полтавська державна аграрна академія

У статті визначено сутність, особливості, напрями та форми здійснення корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на рівні бізнесових підприємницьких структур. Виявлено тенденції розвитку КСВ, причини, які її гальмують. Обґрунтовані механізми, регулятори та потенційні ресурси її пожевлення, перспективні наслідки для підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, національної економіки в цілому.

Ключові слова: бізнес, корпоративна соціальна відповідальність, галузеве управління, підприємницькі структури, ресурси, державне регулювання, удосконалення.

Постановка проблеми. У процесі всесвітньої глобалізації бізнесу, корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) стала одним із пріоритетів корпоративних стратегій найбільш розвинутих світових компаній. Тому актуальність даної статті пояснюється необхідністю подальшого розвитку корпоративної соціальної відповідальності українських підприємств у зв'язку з поглибленням глобалізаційних процесів та загостренням конкуренції на національному і світових ринках, а також формування та включення цієї концепції у господарську підприємницьку діяльність великого, середнього та малого бізнесу. Однією з ключових проблем, що нині постають перед українськими компаніями, які прагнуть відповідати кращим зразкам світової практики корпоративного розвитку, є встановлення та підтримка взаємовигідних відносин з державою.

Природно, що реалізація проектів корпоративної соціальної відповідальності позитивно впливатиме на сприйняття бізнес-структур державними органами. Цей процес є взаємним, оскільки держава, враховуючи існуючий дефіцит фінансових ресурсів, також має бути зацікавленою в участі бізнесу в реалізації соціальних програм і готовою, за потреби, надавати допомогу в цьому процесі. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки механізмів державного регулювання та підтримки КСВ, що сприяло б налагодженню взаємовигідних відносин між підприємницькими структурами та державою, запровадженню моделей соціального партнерства, покращенню реалізації соціально відповідальних програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціальної відповідальності бізнесу нині розглядають закордонні та вітчизняні дослідники,

зокрема В. Апопій, К. Девіс, С. Задек, Е. Карнегі, Г. Ленсен, М. Фрідмен, О. Шелдон, А. Базилюк, Г. Башнянін, М. Бутко, В. Воробей, З. Галушка, С. Ілляшенко, С. Князь, О. Кузьмін, А. Садеків, М. Стародубська, М. Туган-Барановський, В. Шаповал та низка інших.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій, окремі аспекти дослідження розвитку корпоративної соціальної відповідальності залишаються недостатньо висвітленими. На цей час немає єдиного методологічного підходу до визначення сутності та змісту соціальної відповідальності підприємства, мало дослідженим залишається питання відповідальності українських підприємств перед середовищем його діяльності, оскільки сьогодні країна потребує модернізації механізмів економічного зростання у напрямку екологізації та соціалізації.

Метою статті є визначення сутності, форм та ресурсів здійснення, а також виявлення проблем та обґрунтування перспектив розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесових структур в Україні.

Виклад основного матеріалу. Світова фінансово-економічна криза загострила питання відповідальності бізнесу в суспільстві. Вибір інструментів і засобів, які використовуються задля виходу із кризового стану, набуває особливого значення, торкаючись життєво важливих інтересів бізнесу, держави та громадян, підвищуючи ціну економічних й соціальних наслідків рішень і дій, що ухвалюються для їх реалізації. У таких умовах саме органи місцевої влади, як суб'єкти соціального діалогу в Україні, мають відігравати ключову роль у налагодженні стабільного та ефективного зв'язку між бізнесом і громадою, у розв'язанні соціальних проблем останньої на засадах добровільності та взаємовигоди. Необхідною умовою успішного подолання кризових явищ стає ухвалення та реалізація зважених і узгоджених рішень з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін. Будь-які соціально спрямовані дії в межах внутрішніх і зовнішніх програм розвитку підприємств мають бути скоординовані з стратегічними завданнями бізнесу на перспективу [1, с. 197].

Соціальну відповідальність бізнесу в українському контексті можна визначити як таку, що діє на трьох основних рівнях:

- дотримання законних зобов'язань перед державою і суспільством (сплата податків, охорона здоров'я і безпека праці, права працівників, права споживачів, екологічні норми) та галузевих стандартів діяльності;

- мінімізація або усунення негативного впливу бізнесу на суспільство та управління ризиками (наприклад, порушення прав працюючих або забруднення навколишнього середовища, тінізація економіки);

- посилення позитивного впливу бізнесу на суспільство і створення цінностей через інновації, інвестиції та партнерство, спрямовані на соціальний та екологічний добробут (наприклад, створення робочих місць, соціальний та економічний розвиток, вирішення конфліктів).

Недостатній рівень розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні зумовлений низьким рівнем корпоративної культури та, як наслідок, фінансовою й економічною слабкістю значної частки компаній; правовим нігілізмом і деформацією правової свідомості великого бізнесу; низьким рівнем усвідомлення суспільством ролі бізнесу у всіх процесах життєдіяльності; закритістю українських компаній для широкої громадськості; дискриміна-

цією інтересів бідних та соціально незахищених верств населення.

Це визначає стратегічні напрями розвитку та структуру КСВ в масштабах національної економіки. До них відноситься покращення стану навколишнього середовища; зростання рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників; підвищення рівня та якості життя населення; покращення умов праці в корпоративних бізнесових структурах; формування громадянського суспільства та його стабільності шляхом розвитку механізмів соціального діалогу; розуміння соціальної відповідальності як самим бізнесом, так й іншими заінтересованими у соціально-політичній стабільності сторонами; формування належного сприйняття та підтримка стейкхолдерами зусиль бізнесу у сфері соціальної відповідальності, тощо.

Орієнтація України на інноваційний розвиток економіки, без якого є неможливою успішна інтеграція України у світову економічну систему, ставить перед вітчизняними компаніями нові завдання, важливість яких пов'язана саме із соціальною відповідальністю. На державному рівні – це відповідальність перед суспільством і, окремо перед кожним громадянином, та на підприємницькому рівні – відповідальність перед самою державою, регіоном розміщення, власним колективом та споживчим сектором економіки.

Підприємницька діяльність виступає елементом загальнокультурного й економічного розвитку країни. Цей вид діяльності має вирішувати конкретні соціальні проблеми на підґрунті морально-етичних уявлень про цінність підприємництва [2, с. 78]. Інакше кажучи, підприємець несе соціальну відповідальність за розпочату справу та її розвиток не тільки перед собою, а й перед партнерами, з якими він веде свій бізнес, та перед суспільством у цілому. Відзначимо, що поширення КСВ в Україні стримується фінансовими можливостями малого та середнього бізнесу.

Донедавна витрати, пов'язані з корпоративною соціальною відповідальністю, могли собі дозволити лише великі транснаціональні компанії, агрохолдинги, переробні корпорації, фінансово-промислові групи. Але у зв'язку з підвищенням вимог до підприємств – від непрямой відповідальності за своїх партнерів до прямої за персонал та використовуваними ними ресурси, як з боку державних та суспільних інститутів, так і з позицій стандартизації та сертифікації, малі та середні підприємства також змушені інтегрувати в систему менеджменту принципи КСВ, аби втриматися на конкурентному ринку.

На сьогодні основною проблемою, яка заважає ефективному становленню бізнесових структур та інноваційному економічному зростанню, є недовіра та непослідовність державної політики щодо підтримки відтворення промислового капіталу, природних ресурсів, людського капіталу та трудових ресурсів [3, с. 292]. Сектор малих та середніх підприємств не в змозі на сьогоднішній день вийти на позиції, порівняні з бізнесом середнього класу високорозвинутих країн, і не слугує базою для створення ефективних господарських структур. Тому проблема підтримки формування середнього класу залишається в числі тих, з якими пов'язується подальша національна безпека країни.

Разом з тим проблема ефективного соціального підприємництва не може бути вирішена лише в площині надання державою значних свобод приватному капіталу. Для забезпечення швидкого зростання соціально орієнтованого корпоративного сектора дер-

жава повинна дотримуватись досить складної стратегії, вибираючи кожного разу політику, адекватну тій чи іншій стадії модернізації продуктивних сил та реструктуризації виробничо-економічних відносин, і своєчасно змінюючи її при переході від однієї стадії до іншої у циклах розвитку.

Для досягнення високих темпів соціально-економічного зростання українській економіці необхідна система інститутів, що забезпечує узгоджені зусилля держави і приватного бізнесу [4, с. 286]. Мова йде не лише про участь в окремих спільних проєктах, створенні фондів розвитку, а й про масштабні за розмірами регіональні соціально- та виробничо-економічні програми, модернізацію існуючих і створення нових галузей.

У практику господарювання та соціально-економічної діяльності необхідно впровадити систему широкомасштабних державних програм розвитку. Це означає розробку сучасних систем індикативного планування, що здійснюється при взаємодії Уряду з окремими галузевими асоціаціями бізнесу та соціально відповідальними підприємствами. Необхідним є використання та зближення процедур макроекономічного прогнозування і програмування, суб'єктами яких виступають органи влади, і стратегічного корпоративного планування, яке здійснюється провідними компаніями, що функціонують в стратегічно значимих та відповідальних сферах.

Проблемою організації та регулювання КСВ в Україні залишається впровадження та виконання вимог чинного законодавства, пов'язаного із нею [5, с. 42]. Якщо закони не працюють на практиці (тінізація економіки, незадовільні фінансування і контроль, нерівномірність розподілу витрат, лобювання інтересів, корупція тощо), процес законодавчого регулювання бізнесової діяльності не досягне поставлених цілей та стратегій розвитку.

Відомо, що в Україні деякі інституційні вимоги навіть жорсткіші за вимоги в ЄС, але вони не діють на практиці [6]. Однак розробки основних законодавчих положень формування українських інтегрованих корпоративних структур та порядку застосування їхнього інноваційно-інвестиційного потенціалу, по-суті, є відсутніми. Передбачається, що найближчим часом такі суб'єкти господарювання будуть створюватися в авіабудуванні, галузях засобів масової інформації та телекомунікацій, біотехнології та інших високотехнологічних сферах сучасної економіки, в агробізнесі, переробній промисловості, туризмі.

Однак варто вказати, що які б підходи не використовувались, завжди є місце процесам банкрутства, злиття та поглинання, зростання та реструктуризації. Для збільшення ефективності розвитку вони повинні підлягати державному регулюванню та підтримці. Тому держава має приділяти велику увагу розвитку корпоративного законодавства, адже в Україні воно потребує термінового, докорінного реформування [6, с. 40]. Основна робота повинна бути спрямована на удосконалення та підвищення ефективності антимонопольного регулювання, управління державною власністю, ак-

тивізацію інноваційної та інвестиційної діяльності, створення сприятливих умов для ринкової конкуренції, справедливих податків тощо. На прикладі зарубіжного досвіду відомо, що діяльність корпоративних структур регулюється значною кількістю, але взаємоузгоджених законодавчих актів.

Аналізуючи сучасну практику впровадження принципів КСВ на підприємствах України, було виявлено значну різноманітність методик щодо розроблення та застосування програм, що включають соціальну відповідальність. У країні функціонує понад 60 підприємств, які вважаються соціально відповідальними, і їх кількість постійно збільшується [7, с. 298]. На нашу думку, створення реальних умов стійкого розвитку економіки значним чином залежить від формування та успішної діяльності великих корпоративних структур як провідників промислової, науково-технологічної та соціальної політики в умовах дефіциту державних фінансових ресурсів, які направляються на підтримку та забезпечення інноваційної діяльності.

Для успішної реалізації такої перспективи необхідно розробити механізм взаємодії держави з корпоративним сектором економіки та споживачем, який включав би фінансово-економічні, інституційні та соціально-відповідальні важелі, спрямовані на забезпечення стимулюючого середовища розвитку всіх етапів інноваційного процесу [8, с. 44]. При цьому посилення ролі держави в інноваційній сфері повинне бути націлене на підвищення ефективності державної інвестиційної політики при стимулюванні корпоративних інвестицій. Тільки за рахунок використання потужностей, що сьогодні простоюють, можна забезпечити зростання промислово-технічного та агропродовольчого виробництва, фінансово-економічних показників бізнесу, вирішення соціальних проблем.

Висновки і пропозиції. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу має важливі наслідки для всіх економічних і соціальних учасників ринку, а також для органів державної влади, які мають їх враховувати під час визначення своїх власних дій. Якщо держава заохочуватиме КСВ і стимулюватиме її розвиток шляхом формування сприятливого соціально безпечного та фінансово спроможного й сприятливого бізнес-середовища для діяльності підприємств, то темпи розвитку соціальної активності можуть істотно зрости.

Необхідно враховувати, що це середовище утворюється не тільки самою державою, а й через посередництво інститутів громадянського суспільства, – бізнес-асоціацій, профспілок, ЗМІ, громадських добровільних організацій, наукових і культурно-мистецьких установ тощо. Стимулами їх діяльності є державні відзнаки, організаційно-правові та фінансово-економічні пільги, заохочення, винагороди, гранти, вищі посади, суспільне визнання. Отже, зростання соціальної відповідальності бізнесу є актуальною функцією модернізації й подальшої реструктуризації вітчизняної економіки, ефективного розвитку продуктивних сил та удосконалення соціально- та виробничо-економічних відносин.

Список літератури:

1. Шаповал В. М. Взаємодія держави й бізнесу як основа розвитку соціальної відповідальності / В. М. Шаповал // Держава та регіони. – Запоріжжя: Класич. приватний ун-т, 2008. – С. 196-201.
2. Бутко М. Генезис соціальної відповідальності бізнесу та її становлення в Україні / М. Бутко, М. Мурашко // Економіка України. – 2009. – Вип. 7. – С. 74-85.
3. Антошко Т. Р. Основи впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах України / Т. Р. Антошко // Інноваційна економіка. – 2008. – С. 297-299.

4. Полякова О. М. Особливості формування і розвитку соціальної відповідальності підприємств в Україні / О. М. Полякова, П. Ю. Кас // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – Вип. 32. – С. 284-289.
5. Посібник із КСВ. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / кол. авт.: О. Лазоренко, Р. Колишко [та ін]. – К.: Вид-во «Енергія», 2008. – 96 с.
6. Рамазанов А. Концепція корпоративної соціальної відповідальності / А. Рамазанов // Проблеми теорії та практики управління. – 2007. – С. 38-46.
7. Софієнко А. В. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та сучасні тенденції / А. В. Софієнко // Економічні інновації. – 2012. – Вип. 47. – С. 297-301.
8. Дейч М. Є. Соціальна відповідальність: теоретико-методологічні основи змістовного визначення / М. Є. Дейч // Соціальна економіка. – 2013. – № 1. – С. 43-51.

Яценко И.Н.

Полтавская государственная аграрная академия

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕС ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье определены сущность, особенности, направления и формы осуществления корпоративной социальной ответственности (КСО) на уровне бизнес-предпринимательских структур. Выявлены тенденции развития КСО, причины, которые ее тормозят. Обоснованы механизмы, регуляторы и потенциальные ресурсы ее оживления, перспективные последствия для повышения конкурентоспособности отечественного бизнеса, национальной экономики в целом.

Ключевые слова: бизнес, корпоративная социальная ответственность, отраслевое управление, предпринимательские структуры, ресурсы, государственное регулирование, совершенствование.

Yatsenko I.M.

Poltava State Agrarian Academy

PROBLEMS AND PROSPECTS OF IMPLEMENTATION OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS STRUCTURES IN UKRAINE

Summary

The article defines the essence, features, directions and forms of implementation of corporate social responsibility (CSR) at the level of the business structures. The paper specifies trends of development of CSR, the reasons that inhibit it. Mechanisms, regulators and potential resources for its recovery, as well as promising implications for improving the competitiveness of domestic business, the national economy as a whole are grounded.

Keywords: business, corporate social responsibility, branch management, business structures, resources, government regulation, improvement.